

REGION
SÖRMLAND

Handläggare
Eva Andrén
Regiondirektörsstaben

Datum
2021-11-08

Dokumentnummer
RS-LED21-3052-1

Uppföljning Samordningsförbundet RAR i Sörmland

Innehåll

Konklusion.....	4
Bakgrund.....	4
Syfte med uppföljning.....	4
Avgränsningar.....	5
Vad är ett samordningsförbund.....	5
Historik	6
Omvärldsfaktorer	7
Nationella rådet.....	7
Nationella nätverket för samordningsförbund (NNS).....	7
Sektorövergripande system för uppföljning av samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (SUS)	8
Sveriges kommuner och regioner	8
Utredning avseende regelverk som omringar samordningsförbund	9
Genomförda rapporter, uppföljningar och utvärderingar av samordningsförbund.....	10
Effektivare samverkan genom Finsam, Public Partner.....	10
Regeringens uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen att utvärdera samordningsförbundens uppdrag.....	11
Ur genomlysning av Samordningsförbundet RAR Sörmland, slutrapport april 2020.....	14
Samordningsförbundet RAR i Sörmland.....	16
Finansiering.....	17
Uppdrag.....	17
Nätverk som samordningsförbundet sammankallar eller deltar i	19
Målformuleringar och utfall i verksamhetsplaner 2019-2021	20
Uppföljning och resultat av samtliga individinriktade RAR-finansierade insatser 2021	22
Uppföljning och resultat av samtliga individinriktade ESF-insatser 2021.....	23

Uppföljning och resultat för strukturövergripande insatser 2021	23
RAR-finansierade insatser samt ESF-projekt som Region Sörmland deltagit i åren 2019 – 2021	23
Årsbokslut 2021	28
Mål och inriktningsplan 2022-2026	28
Genomförda och pågående utvecklingsinsatser sedan 2019	30
Samspelet med Region Sörmlands övriga verksamheter	31
Koppling regionens och samordningsförbundets uppdrag	31
RAR finansierade insatser	32
Projekt finansierade med medel från Europeiska socialfonden	32
De lokala samverkansgrupperna	32
Källor	33

Konklusion

Samverkan med länets kommuner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan avseende samordnade rehabiliteringsinsatser för personer som står långt från arbetsmarknaden är viktig. Region Sörmland är en av flera medlemmar i Samordningsförbundet RAR i Sörmland. Såsom medlem i förbundet önskar regionen se följande utveckling:

De insatser som samordningsförbundet finansierar bör i ökad utsträckning riktas till personer med psykisk ohälsa. Delaktighet och upplevelse av sammanhang och meningsfullhet är, inte minst för personer med psykisk ohälsa, viktiga hälsobringande faktorer.

Samordningsförbundets insatser för att stötta förbundets medlemmar i planering och genomförande av projekt finansierade av Europeiska socialfonden bör öka.

De lokala samverkansgruppernas uppdrag och mandat behöver tydliggöras, säkerställas och knyts samman med regionens och kommunernas länsgemensamma regionala stöd.

Bakgrund

Inför att Landstinget Sörmland, Regionförbundet Sörmland och Sörmlands Kollektivtrafikmyndighet 2019-01-01 tillsammans bildade Region Sörmland genomfördes ett omfattande förberedelsearbete. Bland annat genomfördes en särskild genomlysning av förutsättningar och alternativ för effektivast och bästa sätt att organisera och bedriva arbetslivsinriktad rehabilitering i samverkan med länets kommuner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Efterföljande diskussioner ledde fram till ett ställningstagande att Samordningsförbundet RAR i Sörmland skulle bestå.

Tre år har nu förflutit sedan regionbildningen, varför beslutet om att bibehålla ett samordningsförbund behöver följas upp. Har ställningstagandet att bibehålla samordningsförbundet lett till önskat utfall? Vilken effekt har nuvarande organisering av samverkan inom arbetsinriktad rehabilitering lett till?

Syfte med uppföljning

Uppföljningen avser kunna ge de förtroendevalda i Region Sörmland ett underlag inför ställningstagande till regionens fortsatta deltagande i Samordningsförbundet RAR i Sörmland.

Avgränsningar

Uppföljningen avgränsas till att enbart omfatta vilken effekt nuvarande organisering av samverkan inom arbetsinriktad rehabilitering lett till för Region Sörmland och således inte för övriga ingående parter. Vidare bör den spegla om och i så fall hur nuvarande uppdrag för samordningsförbundet samspelar med delar av regionens kärnverksamheter såsom hälso- och sjukvården, läns gemensamt regionalt stöd samt hållbar regional utveckling.

Vad är ett samordningsförbund

Lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (2003:1210) gör det möjligt för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommuner och regioner att samverka finansiellt genom att bilda samordningsförbund. Finansiell samordning får endast bedrivas om Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, minst en region och minst en kommun deltar. Varje förbundsmedlem ska vara representerad i styrelsen med minst en ledamot och en ersättare. Styrelsen utövar beslutanderätten, förvaltningen och verkställigheten i samordningsförbundet. I samordningsförbundet beslutar de fyra aktörerna hur samarbetet ska utformas utifrån lokala förutsättningar och behov. Ett samordningsförbund kan ses som en struktur för att få samverkan mellan myndigheterna att fungera över tid. Det innebär att verksamheten inte enbart bedrivs i form av tillfälliga projekt utan mer som en ordinarie samverkansverksamhet.

Många samordningsförbund har en grupp tjänstemän i en beredningsgrupp som representerar respektive part för att ge stöd till förbundschefen, förankra hos parterna och ta fram förslag till styrelsen. Personerna i beredningsgruppen bör ha beslutsmandat och utses av de samverkande parterna. De finns inte i förbundets linjeorganisation och har därför inte något formellt ansvar i förhållande till styrelsen. Beredningsgruppen ska enbart ses som ett stöd till förbundschefen vid förankring och förberedelser av förslag till styrelsen. Förbundschefen verkställer styrelsens beslut.

Samordningsförbundens uppgift är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering som ger dem möjlighet att försörja sig själva. Insatserna syftar ofta till att samlokalisera, utveckla gemensamma metoder och individanpassa insatser så att man når en ökad effektivitet. Samordningsförbunden stödjer också aktivt aktiviteter som syftar till att få samarbetet mellan parterna att fungera mer effektivt.

Historik

Innan lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (2003:1210) tillkomst bedrevs en rad samverkans- och samordningsformer mellan olika aktörer i syfte att motverka gränsdragningsproblem och förbättra samarbetet.

Finsam 1993-1997 innebar att de samverkande parterna fick ett gemensamt ansvar för kostnaderna för sjukpenning och rehabiliteringsersättning samt möjlighet att disponera sjukförsäkringsmedel för olika åtgärder i syfte att minska sjukpenningkostnaderna. Vid utvärderingen av försöksverksamheten konstaterades att Finsam hade förbättrat samarbetet mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. Finsam resulterade totalt sett i en ekonomisk besparing i socialförsäkringen, men det ekonomiska resultatet varierade mellan försöksområdena. Det disponibla beloppet samt de ekonomiska överskott som Finsam genererade gick i stor utsträckning till resursförstärkningar inom sjukvården. I förhållande till hälso- och sjukvårdens totala kostnader var dock de genererade beloppen relativt små.

Lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst (Socsam-lagen) innebar att de medverkande huvudmännen bildade en gemensam politisk ledning med ansvar för verksamheter inom socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Syftet var att uppnå en effektivare resursanvändning genom att skapa formella förutsättningar för huvudmännen att prioritera samordnade insatser över sektorsgränserna. Utvärderingen av försöken visade att de medverkande parternas gemensamma ansvar hade varit en drivkraft för att prioritera samordnade insatser, vilket hade givit struktur och kontinuitet för de särskilda aktiviteter som bedrivits. Enligt utvärderingen var det dock tveksamt om försöken hade minskat verksamheternas samlade kostnader i någon större omfattning. En möjlig förklaring var att gjorda satsningar endast berörde ett fåtal individer och att eventuella positiva ekonomiska effekter inte fått genomslag på de sammantagna kostnaderna. En annan förklaring var att satsningarna påverkat kostnaderna för de ingående verksamheterna på olika sätt. Medan försöken till övervägande del haft positiva effekter på sjukpenningkostnaderna, kostnaderna för ekonomiskt bistånd och utvecklingen av långa sjukfall, hade det medfört en ökning av personal- och driftskostnader inom individ- och familjeomsorgen. I utvärderingen konstaterades även att försöken i stor utsträckning hade anpassats till lokala förutsättningar, vilket medförde skillnader i lagens tillämpning. I befolkningsmässigt små och medelstora kommuner hade insatserna riktats

till hela befolkningen medan insatserna i större kommuner hade riktats till befolkningen i yrkesverksam ålder.

I propositionen Samverkan, socialförsäkringens ersättningsnivåer och administration med mera (prop. 1996/97:63) tydliggjordes behovet av samverkan mellan vissa myndigheter för att stödja dem som behöver särskilda insatser inom rehabiliteringsområdet (Frisam). Avsikten var att de enskilda aktörerna själva skulle besluta om att bedriva samverkan utifrån lokala förutsättningar och behov. Frisam var inte en försöksverksamhet, utan etablerades som en permanent samverkansform. Vid utvärderingen framgick bland annat att samverkan inte prioriterats i nödvändig utsträckning och att samarbetet dessutom förskjutits från dem som befann sig långt från arbetsmarknaden till dem som var närmare denna.

Som en följd av de försöksverksamheter som genomförts tillkom så småningom lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (2003:1210). Enligt lagen får ett samordningsförbund finansiera insatser, besluta om mål och riktlinjer för den finansiella samordningen, stödja samverkan samt svara för uppföljning och utvärdering av insatserna. Samordningsförbunden får dock inte besluta i frågor om förmåner eller rättigheter för enskilda eller vidta åtgärder som innefattar myndighetsutövning eller som avser tillhandahållande av tjänster avsedda för enskilda.

Omvärldsfaktorer

I Sverige finns det idag ett 80-tal samordningsförbund. Samtliga regioner ingår i ett eller flera samordningsförbund och 90% av Sveriges kommuner ingår i ett förbund. Ett antal län har flera samordningsförbund uppdelat per länsdel medan några har ett samordningsförbund per län. Sörmland var ett av de första länen som bildade ett länsförbund.

Nationella rådet

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Sveriges Kommuner och Regioner samt Socialstyrelsen bildade 2008 Nationella rådet för finansiell samordning. Rådet behandlar frågor om finansiell samordning som är av gemensamt intresse. Rådet är ett forum för att skapa samsyn i strategiska frågor avseende finansiell samordning men ska också vara ett nationellt stöd i förbundsgemensamma frågor.

Nationella nätverket för samordningsförbund (NNS)

Det nationella nätverket för samordningsförbunden är en intresseförening och medlemsorganisation för Sveriges samtliga samordningsförbund.

Nätverkets uppdrag är att vara språkrör för samordningsförbunden, stödja förbunden i deras utvecklingsarbete samt vara ett forum för dialog, erfarenhetsutbyte, kunskapsspridning och gemensamt lärande.

Nätverket genomför sedan 2018 årliga enkätundersökningar bland deltagare i finansierade insatser, insatspersonal, chefer i samverkan samt styrelseledamöter. Av 2021 års rapport går att utläsa att 39 av landets samordningsförbund genomfört enkäten med 3 759 svar. Utfallet visar att förbundens verksamhet och samordnade insatser utvecklas positivt, att deltagarna är mycket nöjda med kvalitén i insatserna men att chefer överlag är mindre positivt än övriga respondentgrupper.

Sektorövergripande system för uppföljning av samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (SUS)

SUS är ett system för att följa upp resultaten av samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Syftet är att underlätta lokal, regional och nationell uppföljning samt ge möjlighet att leda och styra inom ramen för samverkan. Försäkringskassan är systemägare men systemet är myndighetsgemensamt. Det innebär att de inblandade myndigheterna har ett gemensamt ansvar för att uppgifter om bland annat insatser, aktiviteter och projekt som finansieras med medel från socialförsäkringen registreras i systemet. Försäkringskassan rapporterade 2017 till regeringen att det finns brister i SUS. De brister som definierades var att insatser eller åtgärder inte registrerades, att det fanns eftersläpningar i registreringen och att begrepp och kategoriseringar av olika typer av insatser vid registreringar tolkats på olika sätt av olika förbund. Med anledning av detta pågår utvecklingen av ett nytt uppföljningssystem - Uppföljning Finsam - som beräknas kunna drifvas vid årsskiftet 2022/2023

Sveriges kommuner och regioner

Januari 2021 utfärdade Sveriges kommuner och regioner (SKR) en skrivelse till Social- och Arbetsmarknadsdepartementen med önskemål om en bred översyn av finsamlagstiftningen, inte minst med anledning av reformeringen av Arbetsförmedlingen. Översynen föreslogs bland annat omfatta:

- Förslag på hur tillgång till stöd kan säkras för de individer som är i behov av stöd genom finansiell samverkan. Insatserna behöver komma fler individer till godo, kvalitet och likvärdighet över landet behöver säkras.
- Förslag på hur de ingående parternas medverkan i Finsam kan säkras och utvecklas i framtiden.
- Förslag på hur de lösningar och strukturpåverkande arbete som utvecklas inom Finsam kan bli mer långsiktiga.

- Förslag för att öka möjligheterna att följa upp avslutade insatser.

SKR uppmärksammade flera svårigheter som understryker behovet av en bred och skyndsam översyn, bland annat:

- Risk för att verkningsfulla insatser till utsatta målgrupper inte kan fortsätta över tid på grund av svårigheter att lösa långsiktig finansiering. Projektformen innebär att utbudet av stöd varierar över landet och varierar över tid.
- Insatser genom samordningsförbunden når få individer i relation till hur många som har behov av förbundens insatser.
- De statliga aktörernas engagemang har delvis sviktat under de senaste åren.

Utredning avseende regelverk som omringar samordningsförbund

Samordningsförbundet i Centrala Östergötland har givit advokatfirman Delphi i uppdrag att utreda frågor avseende regelverket som omringar samordningsförbund. Bakgrund till uppdraget är den diskussion som förts i samordningsförbunden och NNS avseende möjligheten att gemensamt använda förbunden som arena för erfarenhetsutbyte, test och kunskapsutveckling i syfte att uppnå ett mer effektivt nyttjande av förbundens resurser. Nedan följer ett par frågeställningar som advokatfirman Delphi utrett. Det bör observeras att Delphi påpekat att utredningen inte utgör någon rådgivning till tredje man vilket innebär att slutsatserna bör läsas med viss försiktighet.

Finns det någon tidsgräns för en insats som ett samordningsförbund beslutat om?

Finsamlagen eller förarbetena till lagen anger inte några tidsgränser för samordningsförbundens insatser eller för den samverkan som parterna har kommit överens om inom ett samordningsförbund. Själva samordningen är avsedd att utgöra en permanent lösning, vilket innebär att en kommun eller region som inte är nöjd med det ekonomiska utbytet av samordningen får lämna denna genom att begära utträde från samordningsförbundet. Ett behov av långsiktig finansiering för framgångsrika insatser som befinner sig i gränslandet mellan två eller flera myndigheter har dock identifierats.

Hur definieras nytta för individen – här och nu eller på lång sikt, proaktivt eller reaktivt?

Nyttan för individen definieras inte i Finsamlagen eller dess förarbeten, men begreppet används i den senare tillkomna definitionen av begreppet samordning. Syftet med samordningen är att den ska leda till att individer uppnår förmåga till förvärvsarbete. Därför bör åtgärder som leder till att

enskilda personer uppnår förmåga till förvärvsarbete anses göra nytta för individen. Åtgärder som medför att en person hamnar längre bort från arbetsmarknaden, men får tillgång till rätt ersättningsform, skulle möjligen kunna anses göra nytta för individen men bör utifrån gällande lagstiftning inte utgöra ett mål för samordningsförbundens verksamhet.

Regeringen uttalade i förarbetet till lagen att varje insats som vidtas inom ramen för den finansiella samordningen inte måste leda till att den enskilde faktiskt kommer i förvärvsarbete men att detta ska vara ett slutmål för den enskilde. Detta talar för att det finns utrymme för samordningsförbunden att finansiera åtgärder som inte ger en omedelbar effekt.

Hur ska samordningsförbundens uppdrag avseende uppföljning och utvärdering tolkas?

Samordningsförbunden ansvarar för att följa upp och utvärdera de åtgärder som förbundet finansierar och tillhandahåller. Uppföljning och utvärdering ska ske löpande, utifrån de mål som samordningsförbundet anger för sin verksamhet och på ett sådant sätt att behovet av tillförlitlig uppföljning på både lokal och nationell nivå säkerställs. Vidare bör uppföljning och utvärdering vara en integrerad del av verksamheten så att resultaten och erfarenheterna blir till nytta för den pågående verksamheten. Advokatfirman Delphis intryck är att fördelningen av ansvaret för uppföljning och utvärdering på lokal respektive nationell nivå upplevs som otillfredsställande.

Finns det en gräns för hur stort ett samordningsområde får vara och gäller lokaliseringsprincipen för samordningsförbund?

Det finns inte någon övre gräns för hur stort ett samordningsområde får vara men utgångspunkten är att samordningsförbundens verksamhet måste bedrivas utifrån de lokala förutsättningar som finns i ett samverkansområde och för den målgrupp som är bosatt där.

Lokaliseringsprincipen gäller för samordningsförbund. Regeringen har uttryckligen angett att vissa undantag från lokaliseringsprincipen som gäller för kommuner och regioner inte gäller för samordningsförbund.

Genomförda rapporter, uppföljningar och utvärderingar av samordningsförbund

Effektivare samverkan genom Finsam, Public Partner

I samband med det förberedelsearbete som föregick regionbildningen i Sörmland uppdrogs till Public Partner att belysa förutsättningar och

alternativ för hur Region Sörmland på effektivaste sätt skulle kunna organisera och bedriva arbetslivsinriktad rehabilitering i samverkan.

I den rapport som följde av uppdraget gjordes följande slutsatser:

- Samordningsförbunden beslutar själva hur samarbetet ska utformas och bedriver samverkan utifrån lagstiftningens ramar och utifrån lokala förutsättningar och behov. Det finns ingen ”normalorganisation” och det är svårt att få en samlad överblick över hur de olika förbunden i Sverige är organiserade.
- Det torde finns ett utrymme för tolkning av lagens 10 och 12 §§ vad gäller frågan om en styrelseledamot kan representera flera kommuner. Tolkning av lagen måste i detta fall, ytterst göras av de berörda kommunerna och regionen.
- Det bör finns goda förutsättningar för att skapa en personunion mellan samordningsförbundet RAR i Sörmlands styrelse och den gemensamma Nämnden för samverkan socialtjänst och vård (NSV). Formellt är det separata val till respektive organ vilket innebär att en överenskommelse behöver träffas i samtliga kommuner om hur valen ska genomföras, det vill säga att samma person väljs till respektive organ. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan måste också vara representerade i styrelsen, i dessa fall av tjänstepersoner.
- I lagen finns i princip inga bestämmelser som berör tjänstepersoner och det anges inte att man i ett förbund måste ha någon anställd personal. I Nationella rådets handbok för finansiell samordning sägs i kommentar till denna bestämmelse att med ”tjänsteman hos förbundet” avses någon som är anställd av förbundet eller har uppdrag av förbundet att verka som tjänsteman i förbundet men har sin anställning hos någon av de samverkande parterna. I handboken, sägs också att ett samordningsförbund kan anställa personal för den egna administrativa verksamheten eller projekt, men kan också köpa behovstjänsterna av någon av parterna.

Regeringens uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen att utvärdera samordningsförbundens uppdrag

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) fick 2017 regeringens uppdrag att utvärdera samordningsförbundens organisering och verksamhet.

Utvärderingen genomförs i tre fristående delar:

- Samordningsförbundens organisering och verksamhet
- Effekter av samordningsförbundens verksamhet på kommunnivå
- Effekter av samordningsförbundens verksamhet på individnivå (uppdraget förlängt till december 2022)

Ur Samordningsförbundens organisering och verksamhet 2019:1

Styrelsen i ett samordningsförbund har ett självständigt ansvar för verksamheten i förbundet som är skilt från den medlem som har utsett ledamoten. Därför anser utredarna att medlemmarna inte ska ge styrelseledamöterna i uppdrag att styra förbundens verksamhet mot särskilda målgrupper. Medlemmarna föreslås istället att föra fram sina åsikter och önskemål via medlems- eller budgetsamråd.

När ett samordningsförbund består av många kommuner finns det en risk att balansen mellan parternas inflytande påverkas. Men det är inte givet att den part som har flest ledamöter i styrelsen också får störst inflytande över styrelsens beslut. Medlemmarna kan skriva in i förbundsordningen att särskilt viktiga beslut ska fattas med kvalificerad majoritet. Detta har också skett i några förbund där många kommuner är medlemmar. Men Finsamlagen refererar till kommunallagen och enligt denna kan inte medlemmarna reglera i förbundsordningen vilka ledamöter som ska vara närvarande och att vissa beslut endast kan fattas med kvalificerad majoritet av parterna. Utredarna rekommenderar därför att regeringen ser över om frågan om beslutsföret i samordningsförbundens styrelser kan regleras i annan ordning än med hänvisning till kommunallagen.

Granskningen har visat att det kan vara svårt att få medlemmarna i ett förbund att ta över insatser när förbundets finansiering av verksamheten upphör. Om inte förbunden fortsätter att finansiera de projekt som ingen part vill eller kan ta över hela ansvaret för, uppstår en risk för att projekt läggs ner och att investeringar i metodutveckling och individer inte tas tillvara. Det är rimligt att det finns en målsättning om att varje insats som påbörjas ska kunna implementeras i någon av medlemmarnas ordinarie verksamhet.

Parterna bidrar i varierande utsträckning med personal i de insatser som förbunden finansierar. Personalen som arbetar i insatserna kommer från olika delar av medlemmarnas organisationer. Granskningen visar att det finns en utbredd uppfattning om att de statliga myndigheternas vilja och förmåga att bidra med medarbetare i samverkan har minskat. Variationen i tolkningen av Försäkringskassans reviderade riktlinjer, och de konsekvenser som dessa har fått i flera förbund, är problematisk. Mot bakgrund av det anser utredarna att det finns skäl att se över hur uppdraget att samverka är formulerat i myndigheternas instruktioner. Utöver att uppnå en effektiv användning av tillgängliga resurser bör myndigheterna också verka för en stabil och god samverkan över tid.

Finsamlagen säger att förbunden själva ska ansvara för lokal uppföljning och utvärdering. Uppföljningssystemet SUS är ett system som ska göra det möjligt att följa upp resultaten av samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Försäkringskassans återrapport till regeringen för år 2017 visar att det finns brister i SUS. Dessa handlar framför allt om att insatser eller åtgärder inte registreras, att det finns eftersläpningar i registreringen och att begrepp och kategoriseringar av olika typer av insatser vid registreringar tolkas på olika sätt av olika förbund.

Ur Gör samordningsförbunden någon skillnad? 2019:4

I rapporten analyseras om samordningsförbundens finansiering av insatser leder till att kommuner som är med i ett förbund utvecklas annorlunda jämfört med kommuner som inte är med i ett förbund. Leder samordningsförbundens finansiering av insatser till skillnader i de studerade utfallen mellan olika kommuner beroende på om kommunerna organiserat sig i samordningsförbund?

Utredarnas huvudsakliga slutsats är att samordningsförbundens finansiering av insatser gör skillnad. Bland annat identifierades följande effekter:

- Andelen personer med sjukpenning minskar.
- Andelen personer med sjuk- och aktivitetsersättning ökar.
- Andelen män som lämnar Arbetsförmedlingen för arbete ökar.

Vad som är ett lyckat resultat för en person efter att fått stöd genom en förbundsfinansierad insats beror i hög grad på personens förutsättningar och var personen befann sig innan den fick stöd. Ytterst är det önskvärt att personerna närmar sig arbetsmarknaden och en egen försörjning. Men det är samtidigt både troligt och önskvärt att förbunden genom att samordna verksamheten, åtminstone på kort sikt, även ser till att personer hamnar i vad som i någon mening är ”rätt” ersättningsform. För att kunna avgöra vad som är ett lyckat utfall för personerna i utvärderingen, det vill säga avgöra om de rört sig närmare arbetsmarknaden, är det nödvändigt att följa individerna över tid. Därför finns ett behov av data på individnivå. Det myndighetsgemensamma rapporteringsverktyget – SUS – har inte använts på grund av att verktyget anses ha brister. Sammantaget gör detta att det i princip är omöjligt att utvärdera förbundens resultat på individnivå, eftersom personernas framsteg inte finns dokumenterade på ett tillräckligt tillfredställande sätt. Utredarna använder därför i stället aggregerade uppgifter från samtliga kommuner. Trots den långa uppföljningsperioden och de många studerade utfallen kan det inte fastställas om de effekter som

ses ska tolkas som att individerna har närmat sig arbetsmarknaden. Med utfallet – personer som lämnat Arbetsförmedlingen för arbete – är det dock annorlunda. Detta utfall kan tolkas som ett lyckat utfall. För övriga utfall kan det enbart avgöras att en effekt har uppnåtts.

Ur genomlysning av Samordningsförbundet RAR Sörmland, slutrapport april 2020

I syfte att ge en bild av förbundets nuläge och möjliga utveckling framåt fick Tranquist Utvärdering, i samarbete med Payoff i uppdrag från förbundsstyrelsen att göra en genomlysning av RAR Sörmlands verksamhet. Det bör påpekas att analysen utgick från den verksamhet som förbundet bedrev under perioden 2014–2019 och består av tre delar: portföljanslys av genomförda insatser, intressentanalys med fokus på uppfattningar hos nyckelpersoner samt samhällsekonomisk analys för att visa på värdet av de satsade resurserna.

Portföljanslysen visade att RAR Sörmland hade finansierat 56 insatser under 2014–2019 till en sammanlagd kostnad av 70,2 miljoner kronor. Vid sidan av dessa insatser hade RAR Sörmland även beviljats cirka 100 miljoner kronor i finansiering från Europeiska Socialfonden (ESF). Insatserna var under perioden ofta av strukturell karaktär vilket innebar att insatserna riktade sig mot personal och beslutsfattare. Men samtidigt fanns det en förväntan att dessa stödande och processutvecklande insatser i nästa steg skulle skapa positiva resultat för RAR Sörmlands huvudsakliga målgrupp, dvs personer som var i behov av samordnade arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser. Ofta var det uttalat hur denna indirekta påverkan skulle ske och det var även svårt att utläsa om resultaten slutligen uppnåtts.

Intressentanalysen visade att nyckelpersoner kring RAR Sörmland uppfattade att förbundet sammantaget hade möjliggjort ett kunskapsutbyte mellan olika aktörer och att det genom de insatser som finansierats har varit möjligt att skapa ett gemensamt sammanhang där parterna kunnat driva gemensamma frågor i samverkan. Den utveckling som behöver ske inom RAR Sörmland i framtiden beskrevs i termer av att skapa synliga resultat från de insatser som finansieras, vilket ligger i linje med portföljanslysen där det varit en utmaning att identifiera resultat och effekter av de insatser som finansierats. Vidare fanns en önskan om att skapa insatser som mer konkret inriktas på att stötta personer ut i arbete.

I uppdraget med att utvärdera RAR Sörmland ingick även att göra en samhällsekonomisk analys av de insatser som förbundet hade finansierat. För att kunna göra en samhällsekonomisk utvärdering av en insats behövs

grundläggande data kring hur livssituationen för deltagarna i insatsen har förändrats. Data som beskriver ekonomiska parametrar som försörjning och resursförbrukning och hur dessa har förändrats för individen på grund av deltagandet i insatsen. Som underlag för att beskriva de insatser som har genomförts av RAR Sörmland fanns två primära datakällor; SUS-data för individer som deltagit i RAR-finansierade projekt och SCB-data för individer som deltagit i ESF-finansierade projekt. Dock beskriver dessa datakällor till största delen förändringar i försörjningssituationen och till mindre del förändringar i resursförbrukning.

Under de år som utvärderingen avsåg bestod RAR finansierade insatser huvudsakligen av strukturinriktade insatser och var därmed inte aktuella att rapportera i SUS. För de individinriktade insatser som RAR drivit mellan 2016 och 2019 har totalt 511 deltagare SUS-registrerats.

Med underlag från SUS-data för dessa deltagare beräknades att återbetalningstiden för de satsade resurserna varierat mellan som bäst 24 och som sämst 49 månader för samhället. Medelvärdet för de fyra åren var 33 månader. Genomsnittet i Tranquist metastudie för liknande insatser var en återbetalningstid på 12 månader. Det betyder att effektiviteten på kort sikt är cirka en tredjedel av den genomsnittliga nivån för insatser gjorda av samordningsförbund. Huruvida den målgrupp som RAR Sörmland har stöttat är direkt jämförbar med Tranquist genomsnitt är dock svårt att uttala sig om.

De ESF-projekt som utvärderingen följt upp med hjälp av SCB-data var projekt med det tydliga syftet att på kort sikt stödja dess deltagare till stegförflyttning, för att de i ett nästa steg ska vara bättre rustade att gå vidare till egenförsörjning genom arbete. Det innebar att de eventuella samhällsekonomiska effekterna främst i form av produktion av varor och tjänster/bidrag till BNP uppstår först på längre sikt, troligen ca 5 – 8 år efter att deltagarna lämnat projekten. Genom att så relativt kort tid hade förflutit sedan deltagarna lämnat projekten fanns således mycket knapphändiga uppgifter om hur många deltagare som kommit i arbete. Det i sin tur innebar att lönsamhetsberäkningar inte kunde genomföras på faktiska data. Den potentiella nyttan i ESF projekten bedömdes ligga framför allt i att deltagarna kan komma i arbete tidigare jämfört med om de ej deltagit i projekten. En annan, och eventuellt kompletterande, nytta ligger i att deltagarna kan komma i mer hållbara anställningar och/eller utvecklas snabbare och därigenom klarar av att ta ett arbete med högre lön.

Ett par rekommendationer lämnades till RAR Sörmland och de parter som ansvarar för att vidareutveckla arbetet inom samordningsförbundet.

- Insatser som beviljas finansiering från RAR Sörmland bör ha tydliga mål som är möjliga att följa upp.
- RAR Sörmland bör fortsätta stödja de Lokala samverkansgrupperna (LSG) med processledare, men utveckla denna funktion med ett mer likriktat och länsövergripande uppdrag.
- Formalisera kopplingen mellan RAR Sörmland och LSG genom samverkansavtal som tydliggör roller och ansvar.
- Utveckla och fastslå en tydlig rutin för ansökningar om finansiering från RAR Sörmland där fokus ligger på tydlighet och enkelhet, men med tydliga krav på vilka grundläggande uppgifter en ansökan behöver innehålla.
- Följ upp utvecklingen i enskilda insatser och i förbundet som helhet genom en systematisk modell för uppföljning, förslagsvis SUS. En mall för slutredovisning av finansierade projekt bör också tas fram.
- Utveckla en projektprocess som ökar fokus på implementering och tillvaratagande. Redan vid ansökan bör tydliggöras vem och hur det är tänkt att implementering ska ske. Projektprocessen kan även delas upp i olika faser där finansieringen beviljas stegvis, förutsatt att projektägaren har uppfyllt målen för respektive fas.
- Tydliggör hur processen som ska stödja individer att komma närmare arbetsmarknaden ser ut. Insatser måste vara en del i en tydlig kedja, där nästa steg är definierat och övergången säkrad. Annars är risken att individen hamnar i ett vakuum där utvecklingen avstannar efter den genomförda insatsen.

Samordningsförbundet RAR i Sörmland

Samordningsförbundet RAR i Sörmland bildades den 9 juni 2005. Detta sedan lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (Lag 2003:1210), trätt i kraft den 1 januari 2004.

Förbundets styrelse består av tolv ordinarie ledamöter och tolv ersättare. Fullmäktige i Region Sörmland och samtliga kommuner utser vardera en ordinarie och en ersättare. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan utser vardera en tjänsteperson som ordinarie respektive ersättare.

Samordningsförbundets kansli består av sex personer, en förbunds chef, en ekonom, en verksamhetsutvecklare/processledare, en ESF-strateg samt två projektledare.

Samtliga kommuner i länet är tillsammans med Försäkringskassan, Region Sörmland och Arbetsförmedlingen organiserade i tre lokala samverkansgrupper (LSG), en i varje länsdel. Från kommunerna representeras LSG oftast av socialchef, chef för arbetsmarknadsenheten samt utbildningschef. Regionen representeras av verksamhetschefer från vårdcentraler, enhetschefer från psykiatrin och från Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan av samverkansansvariga. Samverkansgruppernas uppdrag är att ta fram lokala verksamhetsplaner, uppmärksamma nya grupper som riskerar ohälsa, uppmärksamma och inventera hinder i rehabiliteringskedjan, genomföra gemensamma utbildningsinsatser och erfarenhetspridning samt följa upp och redovisa resultat av samverkansprojekt och gemensamma insatser.

Enligt förbundets förbundsordning dnr RAR09-10 har en förbundsmedlem rätt att efter uppsägning utträda ur förbundet. Uppsägningstiden är tre år från och med nästkommande årsskifte. Vid utträde ska medlemmarnas ekonomiska mellanhavanden regleras. Förbundet kan träda i likvidation om medlemmarna är överens eller om en part utträder. När förbundet trätt i likvidation skall skulderna betalas och egendomen avyttras. Kvarvarande tillgångar fördelas enligt den andel medlemmen bidragit med i den finansiella samordningen.

Finansiering

Samordningsförbundet finansieras av medlemsintäkter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Sörmland och länets kommuner. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan bidrar med hälften av medlemsintäkterna, kommunerna och Region Sörmland med varsin fjärdedel. Den del kommunerna bidrar med baseras på folkmängd i respektive kommun i åldersgruppen 16–64 år. Region Sörmlands bidrag till medlemsintäkterna utgör 4 mnkr årligen. Utöver medlemsintäkter tillkommer medel från Europeiska socialfonden (ESF) i de fall samordningsförbundet står som projektägare.

Uppdrag

Enligt samordningsförbundets förbundsordning RAR09-10, (2009-05-15) är förbundets ändamål att inom det geografiska området för länets kommuner svara för en finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet mellan försäkringskassa, arbetsförmedling, region ock kommun, i syfte att underlätta och uppnå en effektiv resursanvändning. Medlemmarna ska använda förbundets medel till gemensamma behovsbedömningar av samordnade insatser samt genomförande av dessa i syfte att individerna skall uppnå eller förbättra sin förmåga att utföra förvärvsarbete.

Samordningsförbundets målgrupp är individer i förvärvsaktiv ålder med behov av samordnad rehabilitering.

Samordningsförbundets uppdrag kan beskrivas i två spår, ett avseende RAR finansierade insatser och ett avseende ESF finansierade projekt.

Initiativ till en RAR finansierad insats kan tas av någon av de ingående huvudmännen under förutsättning att minst två parter ingår, varav en åtar sig att vara insatsägare. I samband med att en ansökan inkommer vidtas en process tillsammans med parterna och FOUiS i syfte att säkerställa ett tydligt syfte med insatsen och mål som är uppföljningsbara. Beslut om RAR finansierad insats fattas av RAR:s styrelse efter godkännande av RAR:s arbetsutskott. Efter det att styrelsen godkänt en insats tecknar förbundet ett avtal med insatsägaren avseende bland annat beviljad finansiering, avtalstid, rapportering med mera. FOUiS tar också i samråd med insatsägaren och insatsledaren fram en utvärderingsplan som ska följas under insatsens framdrift.

Bakgrund till samordningsförbundets engagemang i strukturfondsarbetet är det samarbete som etablerades 2014 mellan dåvarande Regionförbundet Sörmland och Samordningsförbundet RAR i samband med att Europeiska socialfonden etablerades. I egenskap av regionalt utvecklingsansvarig fick Regionförbundet vid tidpunkten uppdraget att ansvara för länets engagemang i strukturfondsprogrammet så att kopplingen till den regionala utvecklingsstrategin skulle säkerställas. Med sina olika ingångar bedömdes regionförbundet och samordningsförbundet tillsammans kunna göra skillnad och ha förmåga att nå ut till alla berörda huvudmän. Samordningsförbundet bistår de ingående huvudmännen med att bevaka de utlysningar som sker, bjuda in till information och dialog om aktuella utlysningar samt i förekommande fall vara behjälpliga med ansökningar, rapporteringar och medelförvaltning. När de samverkande parterna så önskar står samordningsförbundet som projektägare. Ansökningar om projekt skickas till ESF-rådet inom Östra Mellansverige (ÖMS) för granskning utifrån legala krav och går sedan vidare till strukturfondpartnerskapet inom ÖMS för granskning och prioritering. Beslut fattas därefter av ESF-rådet. Östra mellan Sveriges budget för socialfonden har under programperiod 2014-2020 varit 880 mnkr. Sammanlagt har ESF-medel motsvarande 210 mnkr tillkommit Sörmland under programperioden genom projekt som samordningsförbundet stöttat alternativt varit projektägare för.

Samordningsförbunden i Sverige ska enligt Finsam lagen (2003:1210) följa upp och utvärdera de rehabiliteringsinsatser som finansierats. Sedan 2020 har samordningsförbundet tecknat avtal med Forskning och utveckling i Sörmland (FOUiS) för uppföljning och utvärdering av såväl RAR insatser som ESF-projekt.

Nätverk som samordningsförbundet sammankallar eller deltar i

Myndigheter i samverkan i Eskilstuna och Strängnäs (MISAM)

Gemensamt arbete för att kunna ge unga personer som befinner sig utanför arbetsmarknaden ett samlat stöd. Syftet är erfarenhetsutbyte samt stöd i ärenden. Samordningsförbundet är sammankallande, övriga deltagare är regionen, berörda kommuner, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Insatsledarnätverket

Erfarenhetsutbyte, stöd, utveckling och uppföljning av RAR-, och ESF finansierade insatser. Samordningsförbundet är sammankallande, övriga deltagare är regionen, berörda kommuner samt Försäkringskassan.

Arbetsmarknadschefer i Sörmland

Erfarenhetsutbyte, bevakning och mobilisering i samband med ESF-utlysningar, skapa samverkansinsatser. Samordningsförbundet är sammankallande, övriga deltagare är Arbetsförmedlingen och berörda kommuner.

Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

Erfarenhetsutbyte samt bevakning och mobilisering i samband med ESF-utlysningar. Samordningsförbundet är sammankallande, övriga deltagare är berörda kommuner.

Nätverk sjukskrivningsfrågan

Framtagning av underlag till framtida ESF-ansökan kopplat till länets höga sjuktal. Samordningsförbundet är sammankallande, övriga deltagare är regionen, Försäkringskassan samt berörda kommuner.

Integrationsnätverket i Sörmland (IntStrat)

Erfarenhetsutbyte, planering och genomförande av gemensamma insatser med social och arbetsmarknadsintegration i fokus. Länsstyrelsen är sammankallande, övriga deltagare är samordningsförbundet, regionen samt berörda kommuner.

ESF styrgrupp

Nätverket bevakar strukturfonderna och bedriver strategiskt påverkansarbete. Regionen och samordningsförbundet är sammankallande,

övriga deltagare är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt Nyköpings kommun.

Målformuleringar och utfall i verksamhetsplaner 2019-2021

Nedan presenteras de mål som formulerats i verksamhetsplaner 2019, 2020 och 2021 samt utfall för respektive mål som de redovisats i respektive verksamhetsberättelse.

2019

- Upprätthålla och utveckla befintlig samverkansnivå samt utveckla minst en ny insats finansierad av förbundet i respektive länsdel
Utfall - En insats per länsdel initierades och finansierades, varav regionen deltog i en.
- Projekten IBIS och SSI ska resultera i att berörda medlemmar beslutar att Hälsoškola och Suggestopedi ska utgöra ordinarie verksamhet.
Utfall - Hälsoškola inom primärvården har införts men har fått lov att sättas på paus med anledning av pandemin.
- Samordningsförbundet ska bidra till att minst 2 ansökningar till Europeiska socialfonden godkänns under 2019.
Utfall - Tre ansökningar beviljades under 2019 varav Region Sörmland är projektägare i ett av projekten.
- Samordningsförbundet ska bidra till ett friskare Sörmland genom att antalet individer som är sjukskrivna minskar.
Utfall - Målet uppnåddes inte.
- Samordningsförbundet ska tillsammans med parterna utarbeta en överenskommelse om långsiktig finansiering av TUNA.
Utfall - Målet uppnåddes inte, TUNA avvecklades.

2020

- En större utvärdering av RAR och förbundets insatser under de senaste 10-årsperioden ska genomföras. Utifrån resultatet av utvärderingen ska förbundets uppdrag tydliggöras.
Utfall - En utvärdering genomfördes av Tranquist. Ansökningsprocessen samt rutiner för insatsernas genomförande har utvecklats som resultat av utvärderingen.
- Upprätta och utveckla en god samverkansnivå samt utveckla minst en ny RAR finansierad per länsdel.
Utfall - Flera nätverk och samverkansfora har upprätthållits eller ingåtts. Fem insatser initierades och finansierades under året varav Region Sörmland deltog i 3.

- Förbundet ska upprätta en insatskatalog.
Utfall - Initiativ har tagits och en plan för införande har tagits fram.
- Samordningsförbundet ska bidra till att minst två ansökningar till Europeiska socialfonden godkänns.
Utfall - Fem ansökningar beviljades varav en till STUA.

2021

- Vidareutveckla samverkan mellan förbundet och lokala samverkansgrupper (LSG).
Utfall - Samverkan mellan länets tre lokala samverkansgrupper (LSG) och samordningsförbundet har tydliggjorts. Förbundet ansvarar för dagordningen och leder sammanträdena. Vid sammanträdena informeras huvudmännen om status för pågående insatser samt huvudmännen informerar varandra om aktuellt läge hos respektive huvudman.
- Erfarenheter, kunskaper och synpunkter tas tillvara systematiskt såväl från individer som från organisationer eller grupper av deltagare.
Utfall - Erfarenheter, kunskaper och synpunkter tas tillvara genom lokala samverkansgrupper och arbetsmarknadschefsnätverk. Insatser skapas genom behovsinventeringar. Deltagarnas perspektiv fångas upp inom ramen för varje insats samt genom FOUiS utvärderingar.
- Samtliga individer som deltagit i förbundets insatser eller ESF-projekt kopplade till förbundet ska ha en plan efter avslutad insats.
Utfall - En slutdokumentation med beskrivning av genomförda och planerade insatser, rekommendationer och ansvarig för fortsatta åtgärder görs för samtliga deltagare.
- Samarbetet med Forskning och utveckling i Sörmland (FOUiS) vidareutvecklas.
Utfall - Samarbetet har vidareutvecklats under året. Vid start av nya insatser anordnas en hearing mellan myndigheten som söker medel, FOUiS och samordningsförbundet. Behov av att omformulera eller strukturera upp insatsens syfte och mål diskuteras.
- Alla insatser rapporteras i SUS.
Utfall - Vid beviljande av RAR-medel rapporteras samtliga deltagare i SUS. Det regleras i avtal som undertecknas av projektägaren. Nya insatsledare kallas till SUS-utbildning.
- Förbundets egna kapital överstiger inte Nationella rådets rekommendationer.
Utfall - Nationella rådets rekommendation att

samordningsförbunden inte ska ha ett eget kapital som överstiger 2,6 mnkr är i princip uppfyllt.

Uppföljning och resultat av samtliga individriktade RAR-finansierade insatser 2021

Av samordningsförbundets verksamhetsberättelse för 2021 framgår att 263 deltagare registrerats i individriktade RAR-finansierade insatser under året. Av dessa har 156 deltagare registrerats som avslutade, varav 60 deltagare gått vidare till arbete eller studier, dvs 38% av de som avslutats. Av de resterande 165 individerna är 113 kvar i någon av insatserna.

Enligt en uträkning beräknas den samhällsekonomiska besparingen om dessa 60 personer fortsätter vara självförsörjande på heltid under 1, 5, 10 år eller fram till pensionen, se bild 1. Om exempelvis samtliga 60 personer är fortsatt egenförsörjande under ett år så minskar samhällets kostnader med 8,5 miljoner kronor. Uträkningen baseras på ett schablonbelopp för offentlig försörjning vilket i Sörmland är 142 000 per individ och år. Det är denna kostnad som minskar när individen blir självförsörjande.

Besparing fortsatt heltidsarbete	Mkr
1 år	8,5
5 år	42,6
10 år	85,2

Bild 1

Vidare redovisas hur den offentliga försörjningen förändrats för de personer som avslutat insats under 2021, se bild 2. Av den går att utläsa att andelen som erhåller försörjningsstöd minskat med drygt 20%, att andelen utan offentlig försörjning ökat med ca 10%.

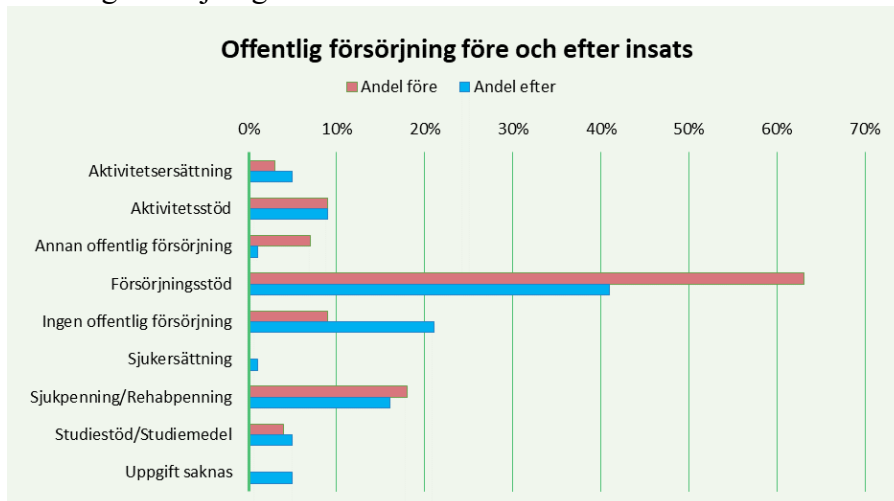

Bild 2

Uppföljning och resultat av samtliga individriktade ESF-insatser 2021

Projektet rapporterar antal deltagare och resultat till SCB. I Likes och KLARA skrevs sammanlagt 246 deltagare in under året och 179 deltagare avslutades. Av de som avslutades gick 63 vidare till arbete eller studier dvs 35% av de som avslutats. Hälsofrämjande etablering hade inga deltagare under 2021 eftersom projektet övergick i en avslutningsfas i januari 2021.

Enligt en uträkning beräknas den samhällsekonomiska besparingen om dessa 63 personer fortsätter vara självförsörjande på heltid under 1, 5, 10 år eller fram till pensionen, se bild 3. Om exempelvis samtliga 63 personer är fortsatt egenförsörjande under ett år så minskar samhällets kostnader med 8,9 miljoner kronor.

Besparing fortsatt heltidsarbete	Mkr
1 år	8,9
5 år	44,7
10 år	89,5

Bild 3

Uppföljning och resultat för strukturövergripande insatser 2021

I de föreläsningar och utbildningsinsatser samordningsförbundet arrangerar har minst 560 personer deltagit.

RAR-finansierade insatser samt ESF-projekt som Region Sörmland deltagit i åren 2019 – 2021

Sammantaget har Regions Sörmland under åren 2019-2021 finansierat samordningsförbundet med 12 mnkr. Under perioden har Region Sörmland varit medsökande i alternativt projektägare för 10 RAR insatser och 2 ESF-projekt som finansierats av förbundet med 23,45 mnkr och av ESF medel om 26,4 mnkr. Nedan presenteras de RAR finansierade insatser och ESF projekt som regionen varit ägare alternativt deltagare i.

- **TUNA (Träning, Utveckling, Nära, Arbetslivet) – En individriktad insats i vilken regionen var medsökande. Insatsen finansierades 2009-2019 med 23,8 mnkr, varav 1,5 mnkr för 2019.**
Insatsen bestod av arbetsförberedande rehabilitering för personer med dokumenterad psykisk ohälsa. Insatsen bestod av kartläggning,

coaching och arbetsträning.

Utfall – Totalt 1190 personer deltog i insatsen, 20% av de som avslutades gick vidare till studier eller arbete. Den samhällsekonomiska analys som genomfördes visade att återbetalningstiden för regionen var 3 månader.

- **Drivhuset – En individinriktad insats i vilken regionen var medsökande. Insatsen finansierade 2017-2020 med 2,2 mnkr, varav 1,4 mnkr för 2019-2020.**

Insatsen hade som syfte att genom samverkan stödja ungdomar i Oxelösund att bli självförsörjande. Rätt typ av stöd och ökad tillgänglighet till stödinsatser på en plats utan att hänvisas till olika myndigheter.

Utfall – En tydlig struktur för samverkan har byggts upp. Samverkan sker genom Tidig Rehabilitering I Samverkan (TRIS). En överenskommelse om samverkan har tecknats. 50% av deltagarna har gått vidare till arbete eller annan aktivitet, såsom praktik, yrkes- och studieförberedande insatser, arbetsträning eller studier.

- **VIVA (Vinka In VuxnA) – En strukturinriktad insats i vilken regionen var medsökande. Insatsen finansierades 2019 med 950 tkr.**

Insatsens syfte var att utreda och undersöka möjligheterna att slå ihop projekten Vinka IN samt TUNA västra.

Utfall – Insatsen resulterade i en ansökan om en insats SIKTA Arbetsmarknad och SIKTA Unga från och med 2020.

- **Jämställd vård i egen regi – En strukturinriktad insats i vilken regionen varit medsökande. Insatsen finansierades 2020-2021 med 500 tkr.**

Tillsammans med cirka 15 kvinnor med beroendeproblematik identifierades målgruppens behov i syfte att identifiera utvecklingsområden och nya eller förändrade arbetssätt. Det övergripande målet var att målgruppens behov av vård och stöd skulle mötas av kompetenta vårdgivare med kunskap om målgruppens behov och därmed erbjuda adekvat stöd för målgruppen.

Utfall oktober 2021 – Kunskap och insikter om målgruppens livssituation har erhållits genom de intervjuer som genomförts. Nya samverkansvägar har identifierats med berörda verksamheter. Nya och förändrade arbetssätt har inte kunnat utvecklas eftersom det

skulle kräva en längre tid för att kunna utvärdera effekten av arbets sättet.

- **SIKTA (Samordnad Insats Koordinering Träning Arbete) – En individinriktad insats i vilken regionen är projektägare. Insatsen finansieras 2020-2022 med 2,94 mnkr.**

Insatsen delas in i SIKTA-arbetsmarknad och SIKTA-unga. Verksamheten bedriver en arbetsförberedande rehabilitering för gruppen 18 - 65 som idag uppbär försörjningsstöd, sjukpenning eller aktivitetsersättning och som bedöms vara i behov av och redo för aktuell insats. Inom ramen för SIKTA-unga ges målgruppen ett samordnat stöd under ett år.

Utfall 2021 – Insatsen riktar sig mot att deltagarna dels ska kunna klara av sin vardag men också att kunna delta i arbetsträning 20 timmar per vecka. SIKTA har etablerat kontakt med 150 arbetsgivare som är beredda att ta emot personer för arbetsträning. Av de 102 personer som deltagit i insatsen under 2021 har 42 avslutats, övriga 60 är kvar i insatsen. Av de 42 som har avslutats har 4 övergått till arbete eller studier och 36 till fortsatt rehabilitering.

- **Nyttiga affärer 2.0 – En individinriktad insats i vilken regionen är projektägare. Insatsen finansieras 2020-2022 med 2 mnkr.**

Insatsens syfte är att få personer som står långt från arbetsmarknaden att komma ut i sysselsättning samt att stötta framväxten av fler livskraftiga sociala företag i Sörmland. Deltagare i projektet förbereds och rustas i så kallade framtidsverkstäder där gruppaktiviteter varvas med individuell coachning. En matchning sker sedan mot något av de företag som ingår i Nyttiga affärers nätverk för sociala entreprenörer, där deltagare ges möjlighet att arbetsträna utifrån sin förmåga och kompetens.

Utfall 2021- Ett 40-tal affärsrådgivningstillfällen har givits till sociala företag. Ett 30-tal samverkansmöten har genomförts med offentlig sektor i syfte att bygga kunskap och samverkansstrukturer. I samverkan med Nyföretagarcentrum, Campus Nyköping, samt Näringslivsenheten har ett affärsprogram med 12 utrikesfödda kvinnor planerats, rekryterats och startats upp.

- **Långa Sjukfall – En struktur- och individinriktad insats i vilken regionen och Försäkringskassan är projektägare. Insatsen finansieras 2020-2022 med 4,8 mnkr.**

Insatsens målgrupp är individer som haft sjukpenning i minst ett år och som är aktuella inom psykiatri och på 12 av länets vårdcentraler. Insatsen innebär fördjupad samverkan kring

målgruppen, främst mellan rehab koordinators och de fyra försäkringsutredare på Försäkringskassan som arbetar riktat mot utvalda vårdenheter och ansvarar för målgruppen. Insatsen innebär även en fördjupad dialog med samtliga parter i individens sjukskrivningsprocess, tex arbetsgivare och Arbetsförmedlingen. Den fördjupade samverkan som insatsen möjliggör syftar till att individen ska få det stöd som krävs för att genom rätt insats nå rätt ersättning från rätt instans.

Utfall 2021 – I insatsen har 627 deltagare varit inskrivna sedan 1 maj 2020. Enligt uppgift från Försäkringskassan har 197 individer avslutat sitt sjukpenningärende och av dem har drygt 80% återfått sin arbetsförmåga eller övergått i annan ersättning från Försäkringskassan. Plan för avslut finns för 131 av de individer som fortfarande har ett pågående sjukfall. Samarbetet mellan försäkringsutredare och rehab-koordinatorer har utvecklats under året och erfarenheter har spridits inom organisationerna.

- **Steget före – En individriktad insats i vilken regionen är projektägare. Insatsen finansieras 2021-2022 med 1,5 mnkr.**
Insatsen vill finna ett sätt att möta unga vuxna med en högfungerande autism som står långt ifrån arbetsmarknaden. Gruppen unga med högfungerande autism har svårigheter att tillgodogöra sig de verksamheter som finns för dem. En KBT-grupp-baserad kurs ALMA (The Autism Quality of Life CBT Method for Adult) erbjuds deltagarna. Kursen som genomförs under ett år ger målgruppen bättre kunskap om sin diagnos, social färdighetsträning och ökad psykisk hälsa.
Utfall – Sex personer med aktivitetsersättning som valts ut av Försäkringskassan har under 2021 genomfört kursen. Med anledning av pandemin behövde antalet deltagare begränsas. Av de 6 deltagarna har 1 påbörjat arbetsträning, 2 anmält intresse att börja arbetsträna, 1 avser att slutföra gymnasiet och ytterligare 1 påbörja snickarutbildning.
- **SLUSSEN – En individriktad insats i vilken regionen är medsökande. Insatsen finansieras 2021-2023 med 4mnkr.**
Målgruppen för insatsen är individer som studerat utbildning i svenska för invandrare utan att nå målen. Målgruppen har kort eller ingen studiebakgrund från hemlandet och har ingen eller mycket liten kontakt med arbetsmarknaden från hemlandet eller i Sverige. Det övergripande målet är att genom projektets riktade stödinsatser

ge deltagare i målgruppen möjlighet att närma sig arbetsmarknaden och egenförsörjning. Syftet är att utveckla deltagarnas språk och självbild som arbetande individer som aktivt bidrar till samhällets fortsatta utveckling.

Utfall 2021 – Två deltagaromgångar med sammanlagt 22 personer har genomförts. 60% av deltagarna har fullföljt insatsen och av dessa har 90% en individuell plan med delmål hur de ska närma sig arbetsmarknaden. Av de 22 personer som deltagit har 16 avslutat insatsen. Av de 16 som avslutat insatsen har 6 gått vidare till arbete eller studier, 6 personer är kvar i insatsen.

- **Unga på väg – En individinriktad insats i vilken regionen är medsökande. Insatsen finansieras 2021-2024 med 3,85 mnkr.**
Syfte med insatsen är att få kontakt med unga i Eskilstuna som befinner sig i ett utanförskap och erbjuda dem stöd och hjälpa att komma vidare mot arbete eller studier. Målsättningen är också att förbättra samverkan mellan berörda verksamheter och myndigheter i syfte att öka möjligheter för unga att få fäste på arbetsmarknaden.
Utfall 2021 – 34 ungdomar i Eskilstuna kommun som riskerar att hamna i utanförskap identifierades. De insatser som erbjuds är bland annat motiverande samtal, stöd i jobbsökande och utbildning, kontakt med handläggare och vårdcentral. Samtliga ungdomar får en individuell planering. Av de 34 ungdomar som identifierats har 9 påbörjat kortare kurser, 5 påbörjat yrkesutbildning och 5 erhållit arbete.
- **Hälsofrämjande etablering – Ett individinriktat ESF projekt i vilken regionen är medsökande. Projektet finansierades 2018-2020 med 3,9 mnkr av ESF medel vara 3,1 mnkr för åren 2019-2020.**
Ett nationellt projekt riktad till utrikesfödda i etableringsfasen på Arbetsförmedlingen. Projektet avslutades den 31 mars 2021. Syftet var att uppmärksamma ohälsa i målgruppen, arbeta för integration och för att stärka samverkan mellan medverkande organisationer. Förbundet var projektägare till ett delprojekt i vilket Eskilstuna kommun, Region Sörmland (hälsoskola) och Arbetsförmedlingen samverkade.
Utfall nationell nivå- Projektet hade mål på individ-, organisation- och strukturnivå. Målen på organisationsnivå är nådda, befintliga metoder har utvecklats och nya har tagits fram och prövats. Målen har även nåtts på strukturnivå genom att samverkan har utvecklats

samt att metodstöd har paketerats och gjorts spridningsbara. Vad gäller de tre målen på individnivå, ökad egenmakt, stegförflyttningar samt andel individer till arbete eller studier så har det förstnämnda uppnåtts och de andra två har nästan uppnåtts. Projektets resultat visar att det behövs mer kunskap om särskilda utmaningar för målgruppen och att samverkan och samordning är en förutsättning för att kunna ge ett adekvat stöd som leder till arbete/studier eller att personen kommer närmare arbetsmarknaden.

- **#KlarFramtid – Ett individinriktat ESF projekt i vilket regionen är projektägare. Projektet finansieras 2019-2022 med 23,3 mnr av ESF medel.**

Syftet med projektet är att fler ungdomar ska påbörja, återuppta och fullfölja sina gymnasiestudier eller komma i arbete. Målgrupp för projektet är ungdomar som varken arbetar eller studerar och ungdomar som riskerar att hoppa av gymnasiet.

Utfall - Projektet följer projektplan och har av myndigheten ESF-rådet fått förlängd genomförandetid. Projektet består av fem delprojekt med sinsemellan varierande metodinriktningar.

Projektägare, projektledning inklusive personal visar stort engagemang och besitter hög kompetens inom utvecklingsområdet. Antal ungdomar rekryteras till delprojekten enligt plan. Pandemin har medfört att nya arbetssätt tagits fram för att nå ungdomarna i projektet. Delprojekten delar arbetsmetoder och modeller till varandra. Projektet jobbar aktivt med implementering av lyckade nya arbetssätt i sina organisationer.

Årsbokslut 2021

Förbundets resultat för 2021 var -2,7 mnr vilket motsvarade vad som budgeterats. Det utgående egna kapitalet för 2021 var ca 2,9 mkr vilket i princip uppfyller Nationella rådets rekommendationer.

Inför 2021 hade förbundet beviljat medel för totalt 28 mkr för perioden 2021-2023. Utgående beviljade medel för 2021 var ca 17 mkr. Kostnaderna för insatser var nästan 2 mkr lägre än budgeterat beroende på att flera insatser kom i gång senare än tänkt samt att flera insatser fakturerat lägre än budget. Dessa kostnader flyttas till nästkommande år.

Mål och inriktningsplan 2022-2026

Mål- och inriktningsplan för åren 2022-2026 beslutades av förbundets styrelse 2021-09-10 och utgör grund för förbundets budget kommande fyra år. Av planen framgår:

Samordningsförbundets övergripande mål för de deltagarinsatser som finansieras av förbundet, helt eller delvis, är att deltagande ska leda till arbete, utbildning eller annan egen försörjning, på kort eller lång sikt. Uttalade delmål är att deltagarna i verksamheterna ska uppnå förbättrad förvärvsförmåga bland annat genom ökad hälsa och att kvinnor och män ska erbjudas likvärdig arbetslivsinriktad rehabilitering. Vidare att förbundets verksamheter, visioner och mål ska vara väl kända för samtliga som arbetar med individer i behov av samordnade arbetslivsinriktade insatser hos respektive medlem inom förbundets upptagningsområde. Samordningsförbundet ska fortsätta vara en aktiv part i ESF-arbetet. Förbundet fortsätter att vara projektägare i de projekt som är överensstämmande med förbundets inriktning och medel avsätts för medfinansiering.

Insatser som finansieras av förbundet ska grunda sig på fakta och kunskap genom kartläggning och analys av målgruppens behov av samordnad rehabilitering. Insatserna ska följa väl beprövade metoder där evidens finns. Samordningsförbundet ska årligen ompröva varje verksamhet samt kontinuerligt pröva möjligheterna till delimplementering hos de berörda parterna.

För åren 2022-2026 är följande målgrupper högst prioriterade:

- Unga vuxna med psykisk och/eller fysisk ohälsa, psykisk sjukdom, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och inlärningssvårigheter. I denna grupp ingår unga med aktivitetsersättning samt unga med motsvarande problematik men med annan eller ingen ersättning.
- Personer med psykisk och/eller fysisk ohälsa och behov av samordnade insatser.

Vid ESF-projekt kan andra målgrupper förekomma.

Ambitionen är att 75% av insatserna ska fördelas till långsiktiga länsövergripande insatser och att 25% ska fördelas till kortare insatser som inte behöver vara länsövergripande.

Insatser som inte visar resultat ska avvecklas. Vid tidsbegränsade projekt ska samordningsförbundet stödja och påverka parterna till att hitta långsiktigt hållbara lösningar för finansiering av insatser i samverkan.

Samordningsförbundet ska på både kort och lång sikt ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och ha en effektiv resursanvändning.

Samordningsförbundets medel ska komma medborgarna tillgodo och förbundet ska följa nationella rådets rekommendation om rimlig storlek på det egna kapitalet.

Genomförda och pågående utvecklingsinsatser sedan 2019

Sedan 2019 och med beaktande av Tranquists utvärdering har samordningsförbundets genomfört ett antal utvecklingsinsatser vilka presenteras nedan.

Fram till 2019 finansierade samordningsförbundet i huvudsak strukturinriktade insatser vilket innebar att insatserna riktade sig mot personal och beslutsfattare. Dessa stödjande och processutvecklande insatser förväntades i nästa steg skapa positiva resultat för förbundets huvudsakliga målgrupp. Det var dock ofta uttalat hur denna indirekta påverkan skulle ske varför det varit svårt att utläsa resultat för den huvudsakliga målgruppen. Samordningsförbundet har nu i ökad utsträckning förflyttat fokus mot fler individinriktade insatser. Samtliga individinriktade insatser rapporteras sedan 2021 i uppföljningssystemet SUS.

Processen för ansökan om RAR finansierade insatser har utvecklats. En projektägare utses för varje insats. Projektägaren som är arbetsgivarpart för insatsledaren och övriga personer som finansieras av insatsen har också i uppdrag att säkerställa att insatsens budget hålls.

I syfte att få kvalitet och enhetlighet har ett antal mallar tagits fram. Det avser mallar för ansökningar och förlängning av RAR finansierade insatser, lägesrapporter, slutrapporter samt ansökan och återrapport om tillfälliga kompetenshöjande insatser.

I ansökan ska redovisas hur insatsen kommer att implementeras och förvaltas efter insatsens genomförande. Ett avtal tecknas också mellan samordningsförbundet och insatsägaren. En styrgrupp i vilken förbundet ingår inrättas för varje insats.

I syfte att säkerställa förbundets uppdrag att utvärdera finansierade insatser och ESF projekt har avtal tecknats med Forskning och utveckling i Sörmland (FOUis). FOUis uppdrag är att vara behjälpliga med att tydliggöra syfte och mätbara samt uppföljningsbara mål. Förbättringar har skett men fortsatta insatser behövs.

Enligt av styrelsen antagen Mål och inriktningsplan 2022-2026 ska 75% av insatserna fördelas till långsiktiga länsövergripande insatser vilket innebär att dagens insatser kan komma att förlängas från 2-3 år till 5 år.

Kompetenshöjande insatser till ingående huvudmäns medarbetare har utvecklats. Behov av kompetenshöjande insatser kan initieras av någon av parterna eller av förbundet och medel för ändamålet finns avsatt i budget.

Antalet lokala samverkansgrupper har minskat från 6 till 3 med en och samma processledare mot tidigare 3. Genom diskussioner som genomfördes under 2021 har kopplingen mellan samordningsförbundet och de lokala samverkansgrupperna tydliggjorts.

Samspelet med Region Sörmlands övriga verksamheter

I syftet att undersöka hur samordningsförbundets uppdrag samspelar med regionens uppdrag har ett 20-tal personer intervjuats innefattande chefer på olika nivåer inom hälso- och sjukvården, hälsoval, hållbar regional utveckling, regionalt stöd samt insatsledare och en av regionens representanter i lokal samverkansgrupp (LSG). Nedan redogörs för en sammanfattning av de intervjuer som genomförts.

Koppling regionens och samordningsförbundets uppdrag

Samordningsförbundets uppdrag är att finansiera samordnade rehabiliteringsinsatser mellan huvudmännen med målsättningen att personer som står långt från arbetsmarknaden förbättrar eller uppnår förmåga att utföra förvärvsarbete. Hälsovärdet i befolkningen har tydliga kopplingar till bland annat utbildningsbakgrund och tillgång till arbete. Befolkningens hälsa påverkar utbudet av tillgänglig arbetskraft samtidigt som tillgången på arbete är en av hälsans bestämningsfaktorer. Delaktighet liksom en upplevelse av sammanhang och meningsfullhet är viktiga hälsobringande faktorer. Samordningsförbundets uppdrag har således anknytning till såväl regionens hälso- och sjukvård som till verksamhetsområde hållbar regional utveckling.

Kunskapen och kännedomen om samordningsförbundets uppdrag och verksamhet är relativt okänd bland den högre tjänstemannaledningen i regionen. En viss osäkerhet råder avseende de olika uppdragen för den regionala utvecklingsnämnden (RUN), Nämnden för samverkan inom socialtjänst och vård (NSV) samt samordningsförbundets styrelse. Vikten av regionens engagemang i frågor som rör rehabilitering av personer som står långt från arbetsmarknaden lyfts liksom vikten av att de insatser

som ges är evidensbaserade. Behovet av en sammanhållande verksamhet som finansierar medel och samordnar arbetet för målgruppen i gränssnittet mellan ingående huvudmän bedöms vara viktigt. Regionens insatser inom det regionala utvecklingsuppdraget har fokus på ökad grundkompetens, genomgången gymnasieskola samt matchning på arbetsmarknaden medan samordningsförbundet har sitt fokus på insatser till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

RAR finansierade insatser

Synpunkter framförs att det i alltför liten omfattning diskuteras vilket resultat olika RAR finansierade insatser leder till och vilka lärdomar som går att dra. Nya insatser initieras utan att tidigare erfarenheter tas tillvara.

Ytterligare ett dilemma är den oro som finns kring fortsättningen av olika insatser när samordningsförbundets finansiering upphör. Dilemmat uppstår då en RAR finansierad insats som befinner sig i gränlandet mellan olika myndigheters ansvarsområde ska implementeras i ordinarie verksamhet. Samtidigt ges det uttryck för att det finns ett starkt behov av samverkan mellan parterna och en gemensam arena som stödjer samverkansprocessen.

Projekt finansierade med medel från Europeiska socialfonden

Samordningsförbundets engagemang i Europeiska socialfonden (ESF) har som tidigare nämnts sin bakgrund i det samarbete som initierades 2014 av tidigare Regionförbundet Sörmland. Sedan regionbildningen 2019 bedöms regionens engagemang i ESF relaterade frågor minskat något. Det kan möjligen förklaras av svårigheterna att synka de utlysningar som görs med de prioriteringar som regionen gör i sin budget.

ESF-rådet inom Östra Mellansverige (ÖMS) har enligt uppgift uttalat att samordningsförbunden har en viktig roll avseende länens förmåga att få tillgång till medel ur den europeiska socialfonden. Utlysningarna inom fonden är ofta omfattande och kräver resurser vad gäller ansökan och administrering av projekt varför det finns fördelar med en aktör som kan agera kansli för länets huvudmän.

De lokala samverkansgrupperna

De lokala samverkansgruppernas (LSG) roll och mandat diskuterades av parterna under 2021. Från och med 2022 ingår de i samordningsförbundets struktur vilket innebär att förbundet leder sammanträdena och sätter dagordningen. Bland dem som intervjuats i samband med denna uppföljning framförs också synpunkter kring grupperingarnas roll och mandat. Dels behöver det säkerställas att antalet befintliga nätverk inte utvecklas till fler

än nödvändigt, dels behöver uppdraget tydliggöras och mandatet per länsdel säkerställas. Synpunkter förs fram att de lokala samverkansgrupperna bör knyts samman med regionens och kommunernas länsgemensamma regionala stödstruktur. De statliga parterna ingår inte i denna struktur men bör kunna adjungeras i samband med att finansiell samordning diskuteras.

Källor

Förbundsordning för samordningsförbund RAR09-10

Nationella Rådet <https://www.finsam.se/>

Nationella nätverket för samordningsförbund <http://nnsfinsam.se/>

PM frågeställningar rörande regelverk som omringar samordningsförbund, advokatfirma Delphi

Samordningsförbundet RARs hemsida <https://rarsormland.se/>

Samordningsförbundens organisering och verksamhet 2019:1, Inspektionen för socialförsäkringen ISBN:978-91-88837-30-1

Gör samordningsförbunden någon skillnad? 2019:4, Inspektionen för socialförsäkringen ISBN:978-91-88837-36-3

Sveriges kommuner och regioner

<https://skr.se/skr/tjanster/press/nyheter/nyhetsarkiv/oversynavfinsamnodvandigt.50903.html>